

DIGITĀLAIS KOMPASS: DIGITĀLĀS DESMITGADES MĒRĶI 2030 LATVIJĀ

IEVADS

Digitālās tehnoloģijas ieņem ļoti nozīmīgu lomu mūsdienu cilvēka dzīvē. Lai veicinātu to ilgtspējīgu un efektīvu izmantošanu, Eiropa ir izstrādājusi digitālās desmitgades stratēģiju ar mērķi nodrošināt kopējo digitālās pratības līmeņa paaugstināšanos, tā veicinot sabiedrības labklājību. Covid-19 pandēmija ir būtiski ietekmējusi digitalizācijas attīstību, un šobrīd bez tehnoloģijām neiztikt strādājot, mācoties, izklaidējoties, socializējoties vai iepērkoties. Pandēmijas laikā sabiedrība ir sapratusi, ka digitalizācija var pulcēt cilvēkus neatkarīgi no tā, kur viņi fiziski atrodas. Šāda digitālā infrastruktūra un ātra savienojamība cilvēkiem dod jaunas iespējas strukturēt savu dzīvi un vadīt biznesu.

Eiropas pieņemtā desmitgades stratēģija vispārējās labklājības un digitālās pratības līmeņa paaugstināšanai jeb digitālais kompass balstās četros virzienos. Tie ir vienlīdz nozīmīgi, lai sniegtu iedzīvotājiem jaunas iespējas sevis pilnveidošanā, kā arī veicinātu uzņēmumu digitālo transformāciju, drošas un ilgtspējīgas digitālās infrastruktūras izveidošanu un sabiedrisko pakalpojumu digitalizāciju.

Digitālā desmitgade spēcīnās ekonomiku un palīdzēs rast Eiropas risinājumus pasaules un sabiedrības problēmām. Tāpat tai ir jāatspoguļo Eiropas labākās vērtības: atvērtība, godīgums, uzticamība, daudzveidība, demokrātiskums un cilvēciskā cieņa. Eiropas pieeja digitālajai desmitgadei ir pārveidot sabiedrību, vienlaikus respektējot cilvēku individuālās tiesības un brīvības. Ar konkrētiem piemēriem tiek apliecināti digitalizācijas ieguvumi sabiedrībai.

Sniedzot izdevību katram iedzīvotājam uzlabot un pilnveidot savas digitālās iemaņas, mēs stiprināsim sabiedrības digitālo pratību kopumā. Lai arī patlaban arvien vairāk Latvijas iedzīvotāju ikdienā veic dažādas darbības tiešsaistē, kopumā izpratne par digitālajiem procesiem, tostarp drošību virtuālajā vidē, ir zema.

Kvalificēta darbaspēka trūkums ietekmē uzņēmējdarbības attīstību, digitālo tehnoloģiju izmantošanu uzņēmumos un inovāciju potenciālu. Pilnveidojot iedzīvotāju digitālās kompetences, arvien vairāk uzņēmumu būs spējīgi ieviest inovatīvas tehnoloģijas un izmantot pieejamos digitālos risinājumus efektivitātes un veikspējas uzlabošanai. No tā iegūs valsts ekonomika, sabiedrība kopumā un katrs indivīds atsevišķi.

Savienojamība – digitālās infrastruktūras izveidošana – ir pamats digitālās sabiedrības mērķu sasniegšanai. Latvijai jārealizē savienojamības rādītāji atbilstoši Eiropas digitālās desmitgades izvirzītajiem mērķiem: lai katrai Eiropas majsaimniecībai, tostarp Latvijā, līdz 2025. gadam būtu pieejams ātrgaitas interneta pārklājums un līdz

2030. gadam — gigabitu savienojamība (<https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/connectivity>).

Arvien vairāk pakalpojumu un procesu tiek nodrošināti digitāli. Tādēļ ir būtiski veltīt adekvātu uzmanību un resursus digitālās drošības stiprināšanai ar nolūku ieviest jaunākās tehnoloģijas un novērst esošos un potenciāli sagaidāmos kiberdraudus. Svarīgi, lai jauni pakalpojumi tiktu veidoti maksimāli droši, tādējādi sabiedrībai un gala lietotājiem radot uzticamu digitālo vidi.

Ko Eiropas digitālā desmitgade nozīmē Latvijai? LIKTA ir definējusi galvenos mērķus un rīcības atbilstoši Eiropas digitālā kompasa virzieniem, kas ļaus Latvijai pietuvoties Eiropas līmeņa konkurētspējai 2030. gadā.

PRASMES

Virsmērķis – veicināt digitāli prasmīgu Latvijas sabiedrību.

Uzdevumi (kvantitatīvi izmērāmi):

- panākt, ka līdz 2030. gadam **vismaz 80% Latvijas iedzīvotāju ir digitālās pamatprasmēs**, attīstīt digitālās prasmes citu jomu speciālistiem;
- līdz 2030. gadam sasniegt **100 000 IKT un datu speciālistu skaitu Latvijā**.

Rezultatīvie rādītāji	Mērvienība	Bāzes gads	Vērtība bāzes gadā	Vērtība 2024	Vērtība 2027	Vērtība 2030	Metodika, datu avots, pazīmes
Vismaz 80% Latvijas iedzīvotāju ir digitālās pamatprasmēs	%	2019	43	54	70	80	DESI indikatoru sadaļa Cilvēkkapitāls un Digitālās transformācija un pamatnostādnes 2021.–2027. gadam
100 000 IKT un datu speciālistu Latvijā	% (no kopējā nodarbināto skaita)	2020	3,7	4	4,5	5	DESI indikatoru sadaļa Cilvēkkapitāls

Nepieciešamās rīcības/aktivitātes

Skolēnu un studentu digitālo prasmju veicināšana un pilnveidošana:

- sekmēt uz kompetencēm balstītu mācību procesu visos izglītības līmeņos, kas nodrošina līdzsvarotu eksakto (STEM) un humanitāro izglītību VISIEM vispārizglītojošo skolu audzēkņiem;
- veidot digitāli attīstītu vidi skolās un augstskolās, sniedzot skolēniem un studentiem pirmo labo digitālo pieredzi;
- nodrošināt digitālo programmu kvalitāti, paredzot obligātu gala pārbaudījumu kārtošānu (piemēram, testus, eksāmenus);

- skaidrot eksaktās izglītības nozīmi turpmākās karjeras gaitā, veicinot skolēnu interesi par dabaszinātnēm un TIK jomām.

Vienotu principu un minimālās obligātās infrastruktūras izstrādāšana izglītības iestādēm:

- veikt investīcijas mācībspēkos visos līmeņos, izvērtējot esošo mācībspēku atbilstību, kā arī iespējas piesaistīt jaunus, kompetentus un perspektīvus mācībspēkus, ņemot vērā precīzi definētu nepieciešamo mācībspēku skaitu konkrētajās jomās;
- nodrošināt mācībspēkus ar starpdisciplināro izglītību un kompetencēm;
- integrēt mācību procesā globālās digitālās zināšanu krātuves un resursus.

Mūžizglītības veicināšana un speciālistu prasmju pilnveidošana:

- nodrošināt efektīvu speciālistu pārkvalifikāciju no jomām, kurās darbaspēka pieejamība pārsniedz pieprasījumu, aktivizēt augstskolu iesaisti šajā procesā;
- ieviest Eiropas kompetenču ietvarus, piemēram, DigComp, E-CF digitālajās mācību programmās gan skolās, gan pieaugušo izglītībā;
- nodrošināt valsts atbalstu mācību infrastruktūrai, izglītības procesu digitālajai transformācijai.

UZŅĒMĒJDARBĪBA

Virsmērķis – digitālā transformācija uzņēmumu konkurētspējas un produktivitātes veicināšanai.

Uzdevumi (kvantitatīvi izmērāmi):

- panākt, ka **75% uzņēmumu** izmanto **mākslīgā intelekta risinājumus** konkurētspējas veicināšanai;
- panākt, ka **75% uzņēmumu** izmanto **lielo datu risinājumus** konkurētspējas veicināšanai;
- panākt, ka **75% uzņēmumu** izmanto **mākoņpakalpojumus** konkurētspējas veicināšanai;
- sasniegt, ka **vismaz 90% uzņēmumu** digitālā intensitāte ir pamatlīmenī (pēc DESI metodoloģijas).

Rezultatīvie rādītāji	Mērvienība	Bāzes gads	Vērtība bāzes gadā	Vērtība 2024	Vērtība 2027	Vērtība 2030	Metodika, datu avots, pazīmes
75% uzņēmumu izmanto MI risinājumus	%	2021	21	40	60	75	DESI indikatoru sadaļa Digitālo tehnoloģiju integrācija
75% uzņēmumu izmanto lielo datu risinājumus	%	2021	9	30	50	75	DESI indikatoru sadaļa Digitālo tehnoloģiju integrācija
75% uzņēmumu izmanto mākoņpakalpojumus	%	2021	18	35	55	75	DESI indikatoru sadaļa Digitālo tehnoloģiju integrācija
90% uzņēmumu digitālā intensitāte ir pamatlīmenī	%	2021	42	60	75	90	DESI indikatoru sadaļa Digitālo tehnoloģiju integrācija

Nepieciešamās rīcības/aktivitātes

Uzņēmējdarbības vides digitalizācijas veicināšana:

- atbalstīt mazo un vidējo uzņēmumu (MVU ar 10–250 darbiniekiem) digitalizāciju, nepieciešamības gadījumā izstrādājot ceļa karti, veicot pamatapmācību, rādot labos piemērus, ieviešot integrētas sistēmas un ar industrijas iesaisti iedibinot risinājumus, kas nodrošina finansējuma pieejamību;
- veicināt mākoņdatošanas, lielo datu un mākslīgā intelekta ieviešanu uzņēmējdarbības ikdienas procesos;
- informēt par pieejamo atbalstu un kanāliem digitalizācijas mērķu sasniegšanai, tostarp iepazīstināt ar Eiropas Digitālās inovācijas centru sniegtajām iespējām.

Juridiskā, politiskā un ekonomiskā atbalsta izveidošana uzņēmumu digitalizācijas sekmēšanai:

- izstrādāt regulējumu mākslīgā intelekta (MI) un autonomu sistēmu (AS) jomā, kas atvērta iespējas uzņēmējdarbībai un inovācijām;
- veicināt Latvijas uzņēmumu iekļaušanu starptautiskās piegāžu ķēdēs;
- attīstīt elektronisko rūpniecību (tostarp pusvadītāju ražotnes), mērķtiecīgi iesaistot LIAA resursus;
- izstrādāt digitālās transformācijas ceļa karti jeb ceļvedi;
- veidot atbalstošu vidi jaunuzņēmumu un tehnoloģiju inovāciju uzņēmumu dibināšanai.

INFRASTRUKTŪRA

Virsmērķis – katram gala lietotājam Latvijā pieejams platjoslas interneta pieslēgums vismaz 100 Mbit/s līdz 2025. gadam un 1 Gbit/s 2030. gadā.

Uzdevumi (kvantitatīvi izmērāmi):

- **katram gala lietotājam** Latvijā pieejams platjoslas interneta pieslēgums vismaz **100 Mbit/s** (ar iespēju palielināt līdz **1 Gbit/s**) līdz **2025. gadam** un **1 Gbit/s** pieslēgums **2030. gadā**;
- **gala lietotāju īpatsvars**, kam ir pieejams vismaz **100 Mbit/s** platjoslas Interneta pieslēgums, sasniedz **100% 2024. gadā** un **1 Gbit/s – 100% 2030. gadā**;
- publiskās un **privātās investīcijas elektronisko sakaru tīkla infrastruktūrā** līdz 2030. gadam kopā vismaz **1 miljarda EUR** apmērā.

Rezultatīvie rādītāji	Mērvienība	Bāzes gads	Vērtība bāzes gadā	Vērtība 2024	Vērtība 2027	Vērtība 2030	Metodika, datu avots, pazīmes
Katram gala lietotājam Eiropā, tostarp Latvijā, pieejams platjoslas interneta pieslēgums (1 Gbit/s)	Mbit/s Gbit/s	2021	*	100 Mbit/s	500 Mbit/s	1 Gbit/s	

Gala lietotāju īpatsvars, kam ir pieejams vismaz 100 Mbit/s platjoslas Interneta pieslēgums	%	2019	38	100**	-	-	Digitālās transformācijas pamatnostādnes 2021.–2027. gadam
Privātās un publiskās investīcijas elektronisko sakaru tīkla infrastruktūrā – vismaz 1 miljards EUR	EUR	2019	75 milj.	400 milj.	700 milj.	1 miljards	

*Nav datu

**2025. gads

Nepieciešamās rīcības/aktivitātes

Ikvienam iedzīvotājam pieejamas, drošas un ilgtspējīgas digitālās infrastruktūras izveidošana:

- nodrošināt, ka ikvienam gala lietotājam līdz 2025. gadam kļūst pieejams ātrgaitas interneta pārklājums (vismaz 100 Mbit/s ar iespēju palielināt līdz gigabitam) un līdz 2030. gadam — gigabitu savienojamība;
- izveidot 5G tīkla pārklājumu visās apdzīvotās vietās;
- nodrošināt gala lietotājam pieeju platjoslai ar konkrētiem, definētajiem mērķiem atbilstošiem, kvalitātes parametriem (piemēram, minimālais augšupielādes ātrums, minimālais lejupielādes ātrums, gaidīšanas laiks (*latency*)).

Konkurētspējīgas un pārdomātas valsts politikas veidošana infrastruktūras izveides atbalstam:

- izstrādājot sakaru infrastruktūras attīstības un ieviešanas principus, tos realizēt praksē, nodrošināt tehnoloģiski neitrālas prasības, kā prioritāti definējot sasniedzamo gala lietotāju skaitu un datu pārraides ātrumu un kvalitāti, atbilstoši mērķiem
- noteikt konkrētus sasniedzamos mērķus, tostarp precīzi izmērāmu mājsaimniecību skaitu, kas tiks savienoti ar ātrgaitas platjoslu konkrētā laika periodā;
- nodrošinot valsts atbalstu un finansējumu noteikt tehnoloģiski neitrālas prasības mērķiem atbilstoša datu pārraides ātruma un kvalitātes nodrošināšanai, paredzot iespēju tos realizēt ar savstarpēji papildinošiem risinājumiem;
- projektos, kas realizēti ar valsts atbalstu, neatkarīgi no tehnoloģiskā risinājuma (vidējā jūdze, pēdējā jūdze, 5G, u.c.), jānodrošina līdzvērtīgas infrastruktūras koplietošanas tiesības visiem elektronisko sakaru operatoriem;
- veicināt līdzvērtīgu konkurenci, nosakot identiskas prasības tīkla būvniecībai ar valsts atbalstu un privātajiem projektiem.

PĀRVALDĪBA (PUBLISKIE PAKALPOJUMI)

Virsmērķis – ātri, ērti un visiem pieejami publiskie pakalpojumi.

Uzdevumi (kvantitatīvi izmērāmi):

- e-pārvaldes lietotāju skaits 2030. gadā sasniedz **100%** (e-pakalpojuma saņemšanai nav vajadzīga paša iedzīvotāja (lietotāja) iesaiste);

- **saziņa elektroniskā vidē** starp iestādēm, kā arī ar iedzīvotājiem un uzņēmējiem sasniedz **95%**;
- droša **digitālā identitāte VISIEM no 7 gadu** vecuma.

Rezultatīvie rādītāji	Mērvienība	Bāzes gads	Vērtība bāzes gadā	Vērtība 2024	Vērtība 2027	Vērtība 2030	Metodika, datu avots, pazīmes
E-pārvaldes lietotāji – 100%	%	2021	85	86	95	100	Digitālās transformācijas pamatnostādnes 2021.–2027. gadam un DESI indikatoru sadaļa Digitālie publiskie pakalpojumi
Saziņa elektroniskā vidē starp iestādēm, kā arī ar iedzīvotājiem un uzņēmējiem sasniedz 95%	%	2019	42	60	90	95	Digitālās transformācijas pamatnostādnes 2021.–2027. gadam

Nepieciešamās rīcības/aktivitātes

Gala lietotājam ērtu un vienkāršu publisko pakalpojumu saņemšanas nodrošināšana:

- piedāvāt publisko pakalpojumu saņemšanu ar minimālu vai minimāli nepieciešamu lietotāja iesaisti;
- garantēt publisko pakalpojumu digitālo drošību;
- ieviest pārrobežu e-pakalpojumus.

Digitālās transformācijas pamatnostādņu izstrāde un veicināšana:

- realizēt digitālo transformāciju kā vienotu procesu ar vienotu pārraudzību un pārvaldību ne tikai publiskajā pārvaldē, bet arī visās attiecināmajās jomās: izglītībā, drošībā, infrastruktūrā, uzņēmējdarbības digitālās transformācijas veicināšanā un citās;
- uzraudzīt digitālās transformācijas investīciju efektivitāti un uz ilgtspējīgu tehnoloģisko attīstību vērstu, ekonomiski pamatotu un prasībām atbilstošu rezultātu sasniegšanu, nodrošinot labu pārvaldību un godīgu konkurenci;
- vadīt digitālās transformācijas labo praksi pēc būtības, definējot, mainot un padarot efektīvākus procesus, mērot starprezultātus un labojot kļūdas;
- nodrošināt vienotu reģionālo IKT attīstību;
- realizēt izglītības sistēmas DT tehnoloģisko transformāciju – vienoti skolu IT resursu un datu pārraides risinājumi; definētas vienotus skolām nepieciešamos minimālos kritērijus (datu pārraides ātruma prasības, skolu tehnisko IT resursu, drošības, uzturēšanas prasības skolu iekšējo tīklu modernizēšanā, infrastruktūras apkalpošanā, vienots skolu IT atbalsta dienests, monitorings).